

nyos szabályokra alapítani, s a névszerinti egyesülést valóságban létesíteni, őszintén előterjeszték azért az 1840-ik május 3-iki gyűlésre egyesülési tervünket, hanem arra az ág. h. ev.-ok szorosabb egyesülés helyett csak oly hideg választ adtak, s ezek az ág. h. ev. egyház jegyzőkönyve saját szavai: „hogy ezután is keresztényi türelemmel fogunk a reformátusok iránt viselkedni s az egyházi terhek arányos hordozásáért megengedjük azt, hogy a reformátusok templomukat látogathassák“.

„E méltánytalan bántalom — mondják a mi öseink reánk maradt iratainkban s vallásunk szeretete, itt lakó több hitsorsosinkkal együtt arra ösztönzének minket már akkor, hogy bármilyen nagy áldozattal is független református anyaegyházat alkossunk s abba református lelkészt helyezünk be“.

Ezen szándékukat azután ezen vasakaratu, erős hitű, okos fejű s mondhatni akkor itt nagy tekintetű, vezérszerepet vívó férfiak elkezdették csaknem tüzzel és vassal, értem buzgalommal és kitartással keresztülvinni s a mit tettek ezentúl csak chronologice sorolom fel, mert abból is hű képét látjuk munkásságuknak.

Még az 1845. június 26-án felszólították a törökbecsei, frányovai és több szomszéd községekben lakó hitsorsosinkat a csatlakozásra, mit azok meg is ígértek.

Majd összeírták hitsorsosinkat s találtak N. Becskereken 80 családot 212 lélekkel, Török-Becsén 9 családot 25 lélekkel, Frányován 14 családot 30 lélekkel. — Majd írtak esperesünknek, püspökünknek s egyházasabb urainknak, kérve egyházi felsőbb-segeink szives pártfogását.

Innen azonban kevesebb anyagi, mint inkább erkölcsi erőt várhattak, mert hisz ezen testületeinknek most sincs, akkor meg még kevesebb elajándékozni való pénzük volt, — szemeiket azért inkább az állam felé irányították s főpátronosukul Torontál vármegyét igyekeztek megnyerni. — S hála Torontálmege akkori ügyei vezetőjének, ez sikerült is.

A kiindulási pontjuk erre nézve az volt, hogy még az 1845. évben beadtak egy kérvényt Torontálmege törvényhatóságához, kitél ügyeik megvizsgálását s a 1791. t.-cz. értelmében való elősmertetésüket kérék. — Az 1846. január 17-én tartott megyei gyűlés alkalmával tárgyalatott ezen ügy s az ügy megvizsgálására s javaslattétel adásra egy szűkebb körű bizottság neveztetett ki. — Mely bizottság jelentése alapján Torontál-

megye közgyűlésileg kimondá 1846. márcz. 5-én, hogy „híveinknek anyaegyház alkotó képességek van s hogy ez egyház felállítására szükséges“ mert, — mint e bizottság jegyzőkönyve mondja — a Nagy-Becskereken és környékén megtelepült reformátusokat továbbra is lelkész és oktatás nélkül hagyni a közállomány érdekében sem lehet s a további mulasztás az erkölcsiség rovására s a vallásosság naponkénti súlyosabb veszélyeztetésével járna, s ez okokból nemcsak a hiteles bizonyítvány kiadására — melynélfogva imaház és paplak építhető s abba lelkész és tanító hívható, javasolták kiadandónak, de egyszersmind, — s ezek a jegyzőkönyv saját szavai: „a temesi kir. kincstári igazgatóság, hivatalos uton kerestessék meg, a helybeli helyvét vallástételt követők részére törvény értelmében kiadandó alkalmas belsőtelek és temetőhely mielőbbi kijelölése végett“. Aláírva ennek „bobdai Gyertyánffy János m. alispán, Stojanovich Mihály m. főügyész, Bárány Agoston t. bíró, Szathmáry Sámuel t. bíró, Hollosy Mihály t. bíró, a királyi kincstári uradalom részéről Csörgeő Antal, Dániel Kristóf főszbíró, Matanovich Lajos esküdt, Virányi József aljegyző“. Felemlitem e neveket, mert kell hogy örök hálaival viseltessünk irántok s emlékek áldott legyen közöttünk.

Mert ezen urak jelentése s indítványa folytán, nem csak a kincstár szőlített fel, föld s belső telek adományozására, de a megye közönsége is felszólított adakozásra. — Mely adakozás híveink adományaival együtt rövid idő múlva 1573 frt 38 kr. vagyis 3943 váltóforintra emelkedett. — Mely összeg ma is megvan s egyházunk önfentartási alapját képezi, s mely összeget mi csak gyarapítani, nem pedig elkölteni tartjuk kegyeleti kötelességünknek.

Torontálmegeének a kincsárhoz föld adományozás végett tett fölterjesztése is a legjobb sikerrel tért vissza, a mennyiben 1848. február 5-én kelt kelettel a magyar kincstár templom, paplak és temető helyet s 32 hold földet adományozott egyházunknak.

Ezen adomány azonban fájdalom csak papíron adatott meg, valóságban pedig nem — mert idegen kézre kerülven hazánk kormányzása, ki a volt magyar kormány intézkedéseit nem tartotta magára kötelezőnek. S így egyházunk sem a már megadott föld tényleges birtoklásába nem jutván, de még hívei egy része is — részint mint nemzeti

martir itt a helyen elesett — részint pedig e tájról vagy a Maroson tulra, vagy Amerikába elfutott, — a kiknek nagy részök azután soha nem tért vissza s így az egyház lelkészével, tiszteletes Eesedy Jánossal, kinek 230 ezüstforint fizetése volt egy évre, ép ellenkezője történt ama bibliai mondásnak: „megverem a pásztort és elszéled a nyáj“, itt tényleg megveretett a nyáj, és elszéledt, elment a pásztor, az 1852-ik évben Gyulaváriban s ott is végezte be életét.

Mielőtt elment volna azonban eltemette ez egyházat. Meglevő pénzét elküldte a békéscsaba egyházmegyének, az iratokat pedig Szathmáry Sámuelnek, az anyakönyveket az ág. ev. lelkésznek tiszteendő Benkó György urnak. És ő távozott fájó szívvel és fájó lélekkel. Lelke azonban mindig örömmel gondolt e helyre, s oly rajongó szeretettel szeretete ezt, hogy mikor en ide jöendő valék, s találkoztam vele esperesemnél az 1880-ik évben ő egész lelkesedéssel így biztatott az ide való jövetelre „menjen, menjen el oda öcsém, hisz csak nem volnék ily öreg, magam kérném az esperest, hogy küldjön engem oda“.

Ez volt az egyház első élete. 1845—1852-ig.

A mily gyorsan fejlődött, oly rohamosan hanyatlott is alá. S híveink újra az ág. h. ev. testvérek türelmére és szeretetére kellett szorulnia.

Ez az állapot azonban nem volt olyan, hogy végleges maradhasson, s habár egy ideig köszönettel élvezhettek is híveink ág. h. ev. testvéreink, s különösen azok lelkészei nagy jóakarattal, de élt bennök egy remény, hogy ezen ugynevezett „türetett állapotnak“ mielőbb véget vetnek, mert mint minden református embernek, úgy a mi híveinknek vérbe is benne volt az, hogy tűrni tud könnyen, de türetni nehezen.

Ezen reménykedés mindig erősebb és erősebb lett, mely reménykedésre, de meg itteni híveink egy része erős akaratára is alapítva mondá Hajnal Abel esperes az 1862-ik évi traczus gyűlésen következő nagy fontosságú jövendőlést: „mely látogatási jelentés alakjában fordulván elő, méltó egész terjedelmében itt foglaljon helyet“. Debeli-licsáról úgy mond — Nagybecskerekre mentem. . . Örömmre szolgál a nt. egyházmegyei gyűlést értesíteni a felől, hogy a nagybecskereki h. h. egyház, ama kényeszerűség okozta feloszlás következtében nem halt meg, sőt inkább mint hamvai alatt szendergő tüzzikra tekinthető, mely Phoe-

thynak hívják. „Magam is befogatok — mondá, — s megyek gyűjteni személyesen a nagybecskerekiek számára.“ És ment. . . Ime egy negyedik kö. Czeglédén egy kis fiú és leány keresett fel jókor reggel . . . 10—10 krt nyujtottak át ezen szavak kíséretében: „édes tiszteletes ur, mi ezt cukorra kaptuk, de nem veszünk rajta cukrot, hanem a nagybecskerekiek számára adjuk“. Ide adták. Ime egy ötödik kö.

Kisujzálláson egy jómódu gazda ember keresett fel a paplakon. Könýtelt szemekkel adott át 5 frtot ezen szavak kíséretében: „En ebből nem kérek vissza egy krajczárt sem . . . sőt ha otthon megkeresnek, ott is szivesen adok még egy pár véka buzát“. Ime egy hatodik kö.

Még ez a gazdag alig végezi el beszédét — rákezd egy szegény — nyujtva kis ajándékát felém: „Fogadja jó szívvel e kis ajánlatot . . . tudva az ó világ történetéből, hogy a ki ökröket és kosokat nem adhattott az Urnak, egy pár galamb is kedves volt Isten előtt“.

Ime egy hetedik kö

Egy kis gyermek, alig tud beszélni s öreg apját biztatgatta, hogy ő is jöjjön el délután a templomba, tegyen valamit a perzselybe. Ime egy nyolcadik kö.

Prédikáltam, prédikálás után Laczházán K. Tóth Kálmán lelkész ur felmegy a szószékbe és beszél: „Nem voltam elkészülve — kezdé az ékesen szóló férfi beszédét, — hogy e mai napon beszédet intézzek hozzátok, de a mint a beszéd elhangzott s a beszéd közben láttam szemeitekben a kö-

nyeket csillogni, lelkem előtt is feltárult a füstgomoly, mely a leirt téren egyszer áthuzódott, s akaratlanul is valami azt sugta: „menj, menj és beszélj a népnek“.

S ezután beszélt ő az ó szép lelkéből a népnek. . . A többek között azt is mondá: ha néhány évvel ezelőtt az árvíz által elborított Szeged romjai felett a királyi szókimondá, Szegednek lenni kell, most az egykori harczi-zőrej s égő tűz által elpusztított, de élni vágyó nagybecskereki ref. egyháznak nem mondhatja e a királyi nemzet: Nagybecskereknek, Nagybecskereken egy erős szilárd református egyháznak lenni kell nemzetünk, hitünk védelmére. . . Oh igen szeretteim, Nagybecskereknek lenni kell. Segítsétek elő ez ige testi lételet bármilyen kis adományaitokkal. . . Hisz tudjátok, por-szemekből hegyek emelkednek, cseppekből tengerek nőnek. És megindult a csepp, s estvére lett belőle 185 frt 43 kr. . . . .

Ime egy kilencedik kö.

Innen Dömsödre mentem. . . Prédikáltam. Prédikálás után megindult az adakozók raja. Jött a többek között egy ember, hozva utolsó forintját s azt átadta ezen szavak kíséretében: „ez az egy még megakadt nálam“. Jött azután egy asszony, kinek nem volt egyebe mint egy főzet babja, azt is elhozta, s letette templomunk egy kövéül. S aztán jó a harangozó — s kérte a lelkészt, adjon ki az ő béréből egy forintot előre, hogy hadd adja oda őt a becskerekieknek. S aztán jött a zsidó metsző, 8 frt s néhány krajczárt hozott, mint a mit hitrokonai között gyűjtött s egy megható beszéd kísé-

retében adta át. . . Mire én ilyenformán válaszoltam: „Sok, igen sok szép kövekből fog állani az egykor felépülő nagybecskereki ref. templom, de egy egy szebb aligha fog lenni annál, mint a mit Mózes vallásu honfitársaink tesznek abba, mert az a vallási kölcsönös türelem, általános szeretet s a magyar nemzet megerősítésére szeretettel dolgozó munkálkodásnak a köve lesz“.

Ime egy tizedik kö.

A tizenegyedik követ Márkus József ezipész adta Péczelen. . . Egy levélke kíséretében küldve hozzám 2 frtot. A levél így szólt: „En miután nem tudtam kellő tudomást szerezni, hogy hol történik az adakozás s így hozzá nem készülve a kijelölt helyre nem adhattam, én mint fiatal iparos, de azért minden jó czél előmozdítására, különösen egyházak felsegélyezésére, a mi szegénységemtől telt mindig a legnagyobb készséggel áldoztam, most is jelen voltam az isteni tiszteleten s meghatott szívvel hallgattam a Tiszt. ur előadott prédikálásából a torontálmegei nagybecskereki ref. egyház szükségét, itt küldök 2 frtot. Fogadja ezen csekély, de szives adományt, kívánom hogy azon egyház minél előbb virágzások örvendjen“.

A 12-ik követ reá nyomba egy asszony adta. Egy forintot adott ezen szavak kíséretében: „Isten látja a lelkem, kölcsön kértem, de hogy ne adjak, azt nem tehetem“.

A 13-ik követ egy fiatal leány hozta Tisza-Nánán. Egy forintot adva át s így szólt: „Akart édes anyám tegnap is tenni a

nixként reményem s hitem szerint az előbbinél mind dicsőbb, mind biztosabban alakban s alakra épülve fog feléledni. Es hogy az egyház ez óhajtható föltámadása soka késmi nem fog, biztosító zálogul szolgál az általam személyesen megkeresett Szathmáry Sámuel, Mencez Mihály, Vécsey István, hitbuzgó rokonok lelkes közreműködésök, kikkel szerencsém volt az egyház újra létesítése iránti teendőket felől értekezni. . . Az ügy jó kezekben s folyamatban van. E reménység teljesülése már az 1863. év elején kezdetét kezdte venni. Ez évben történt ugyanis január 4 én hogy: „Ambruzs Gergely, Ambruzs Mihály, Ambruzs József, Bacsilla János, Csath András, Dékány Lajos, Dékány Rudolf, Dózsa Márton id., Gutman Armin, Limbay Mihály, May Frigyes, Mencez Mihály, Mencez Lipót, Nagy Mihály, Péntes János, Somjay János, Szabó Sándor, Szabó István, Váry János és Vécsey István egyháztagokból álló közgyűlés az egyházat újra megalakultnak jelenti ki, s ügyei vezetésére egy bizotmányt választott meg.

Ettől fogva ezen bizotmány vezette az alakulandó egyház ügyeit. . . Intzkedett gyűjtésről, lelkész-tanító hozataláról, mely 1865 december elején lehetett s mikor elődömet b. Balogh István lelkész tanítót fogadta ez egyház, — mindaddig, míg nem 1865 márczius 25 én megalakult az első rendes presbiterium. Melynek tagjai lettek: Vécsey István egyházi főgondnok, Mencez Mihály jegyző, Gutman Armin gondnok, ifj. Dózsa Márton egyházi, May Frigyes, Bacsilla János, id. Dózsa Márton, Zsiros Lajos, Mencez Lipót, Török Imre, Somjay János, Szabó Sándor, Limbay Mihály, Csath András, Dobos János és Dékány Lajos.

Legyenek áldottak emlékeik, kik közülök meghaltak s tisztelve neveik kik még élnek.

Nemelyek közülök még élnek, s él Istennek hála az akkor megválasztott egyházi főgondnok, s e tisztet viszi megszakítás nélkül az időtől fogva a jelenig, s ez év márczius 28 án meg is emlékeztünk 25 évi főgondnokságáról, ki ez egyháznak jóformán második életrehozója, vezérloje, igazgatója, gondozója lett. Ki mit tett a 25 év lefolyása alatt, azt megfogja írni az egyháznak történeti írója, én csak minden dicsérni akarástól menten jelezni akarom a fejlődést azon hozzáadással, hogy abban, hogy a dolgok itt oly szépen fejlődtek s úgy fejlődtek a mint fejlődtek, abban a fő,

perzselybe, de csak 30 kr. volt nála s azt keveslette, vártuk haza édes apám, de nem jött haza mindekkoráig. Igazán édes anyám betege lett annak, hogy tegnap nem adhatott“.

A 14-ik követ Karla Ferencz adta Miskolczon. Küldve pár forintot ezen levél kíséretében: „En egy 67 éves ember aggas tyán, ki már 24 éve hogy munkaképtelen vagyok. Csak mások segítségével ülhetek fel egy karosszékre, én csak hallomásból tudom, hogy hiviért vagyis hitsorsosinkért méltóztatik fáradozni. Igen sajnálom, hogy én azt bővebben nem jutalmazhatom, de hogy én is egy homokszemmel járuljak e nagy munkához itt küldök egy pár forintot, mit még fiatal szorgalmam által Isten segítségével megtakarítottam öreg napjaimra. . . Méltóztatnék jó neven venni tőlem“.

A 15-ik követ Tóth Borbála adta F. Balogon. . . Kendőt, almát s néhány krajczárt adva át. „Fogadjá ezt édes tisztelendő ur abból, mivel a jó Isten megáldá — mondá“.

De ki győzné előszámlálni hirtelen többenél több szép követ templomunknak s kinek volna türelme mindvégig olvasni.

En hálával borulok le Isten előtt, s imádkozom mint Dávid: „Tartsd meg Uram mindenkor a te népednek hozzád való ezen jóindulatát“. Az adakozókon pedig legyen áldás o d.

Szalay J.

mondhatni orozslánrésze volt Vécsey István egyházi főgondnokunknak . . . kit ugyan ezen tetteiért dicsérni nem akarok, dicsérni nem merek, sem adományaiért, mert tudom, hogy a dicséret minden szavat azzal utasítja el magát a kötelességemet tettem, s a kötelesség teljesítésért senkit nem illet dicséret.

De nemcsak főgondnokunk, ez egyház minden tagja igyekezett kötelességét megtenni. Nem ugyan egyformán, mert hisz az adományok, lelki és anyagi tehetségek is nem egyformán adattak mindnyájunknak osztályrésztül, de a maga ereje és tehetsége szerint mindenki szívesen tette azt, mire felkérte, s örömet hoztak leg többben áldozatul egyházunk oltárára anyagi és lelki erői egy részét.

Mencez Lipót, Szathmáry Kálmán, Vattay Miklós neveit — betűsorban említem őket . . . hálás emlékekben kell hogy éljenek az egyház ügyei iránt érdeklődők szívében és lelkében, kikkel jótetteik egy része irva van az élet könyvében, más meg egyházunk pénztári naplóiban, kik mellé méltó joggal csatlakoznak, (csak azokat említem még az említettekhez, kik legalább egy százzal, vagy többel járultak vagy sajátjukból vagy gyűjtés által az egyház felépítéséhez eddig) boldogult Szathmáry Sámuelné, Szathmáry Kálmáné, Varga Mária, Hesse Ede, dr. Kiss János, bold. Poti Benjamin, bold. Dózsa István, Eötvös Károly Lajos, ifj. Vécsey István, Zsiros Mihály, Beüthy Imre, Váry Mihály stb. és e sorok írója.

Azonban nem nekünk uram! nem nekünk, hanem a te nevednek legyen dicséret, hogy rajtuk kívül másokat is felindítál a nekünk való buzgó adakozásra s velünk való kegyes jó tette, kik között első helyen kell említenem nem csak személye magasága, de adománya nagysága által is I. Ferencz József apostoli királyunkat, ki 100 frt pénz adománnyal, azonkívül egy szerszám egy telek föld temetőhely, s e templom s paplak hely $\frac{1}{3}$ része kegyes adományozásával, veté még ez egyház szilárd fennállása biztos alapját Hadd sugarozzék azért a falak szüntelen azt, mit szívünk úgy is megállás nélkül buzgón óhajt „éljen a király!“

Második fő jöltevőnk volt a magyar kormány Szapáry Gyula jelenlegi miniszterelnök, Vekerle Sándor pénzügyminiszter, Gr. Lónyay Menyhért, Tisza Kálmán volt pénzügyminiszterek — s a pénzügyminiszterium tisztviselői. Moricz Vincze, Nagy György, Marschán József, Szathmáry Kálmán, Lindhof János, s általában minden kormányi jobban mondva állami tisztviselő azok kikhez ha akármilyen ügyben fordultunk páfogásért, ha csak lehetséges volt, azt teljesítették.

Legyen jutalmuk soha meg nem szűnő hála s neveiknek tiszteletben tartása egyházunk által.

Harmadik helyen kell említenem az egyes törvényhatóságokat és községeket s ezek között főleg Budapestit fővárosát, ki 300 frittal járult e templom felépítéséhez és szeretett városunkat Nagy-Becskerek, — ki e templom hely $\frac{1}{3}$ részét ajándékozta eddig tényleg s erős reményünk, a mint anyagi helyzete jobbra fordul pénzbeli segedelemmel is járulni fog e templom teljes megépítéséhez.

Negyedik jöltevőnk voltak hazánk pénzügyintézetei s ezek között főleg az „Első hazai Takarékpénztár“ ki 500 frittal, s a helybeli „Torontáli Takaré- és Hitelbank“ s a „Nagybecskereki Takaré- és Előleg-egylet“, kik évenként szintén tetemes összeggel járultak templomunk felépítéséhez.

Ötödik s hatodik, de hát ki tudná előszámlálni azon ezreket mondhatni százezreket, kik e templom felépítésére adakoztak — és kinek lenne még több türelme azokat mind meghallgatni. Nem is említem a többieket, kiknek neveik adományaikkal együtt irva vannak Isten előtt, s irva lesznek e szent falak között is, hogy a késői ivadék is lássa kiknek pénzén épült fel e templom, s magasztalja azért az urat és áldja a nemes adakozók emlékét.

S ezzel berekeszhetném, ha két legfőbb adakozónk neveit nem hallgattam volna, ezek

egyike a mi egyházaink s egyházhatóságaink, s a másika e nemes városnak közönsége. Megvan a határozott száma annak, mit ezek e templom felépítéséhez adtak, de határozatlan az a szám, a mennyire ezek telkételve készek voltak adakozni úgy — multban mint jelenben.

Egyházainknak, egyházhatóságainknak s e nemes város közönségének nemes jó szívesége s irántunk nemes áldozat készségét soha sem fogják elfeledni e falak s a falak között Istent dicsőíteni járó emberek. — Legyenek áldottak örökön örökre s legyen rajtuk folyton Istenünk áldása — valamint azon százezreken is, kik adakoztak — de a kiknek neveik földi iratokban nem olvashatók.

De a templom nem csak anyagiakból épül, hanem szellemiekből is. Valamint Salamon a templom építéséhez nem csak anyagot gyűjtött, de értelmes okos embereket is, kik tudják mit és hogyan kell csinálni, úgy e mi templomunk építéséhez ezek is szükségesek voltak. — S a jó Isten ezeket is megadta nekünk és pedig ingyen, minden anyagi viszont szolgálatunk nélkül, kik azért úgy is mint jeles szakfűriak, de még azután még jobban mint önzetlen érdekünkben, minden földi jutalom nélkül működő férfiak méltók egyházunk örök hálijára s neveiknek itt e helyen tiszteletteljes felemelésre.

Ezek voltak Zaboreczky Ferencz e templom tervezője, Zolnay Béla e templom tervzet egyházmegyei felülvizsgálója, Réczey Gyula és Vargha György e templom építésének — egyházunk részéről való felügyelői, továbbá Vécsey Istvánon s rajtam kívül Kató Gusztáv, Kovács Antal, dr. Nyáry Ferencz, Somjay Sándor, mint az építési bizottság tagjai, továbbá dr. Kiss János ki jogi, Streitmann Antal tanár ki építész művészeti kérdésekben mindenkor a legnagyobb előzékenységgel válaszoltak egyes eléjük terjesztett ügyekben.

Végül tisztelettel kell megemlékeznem e templom építőjéről Vaskovich Antalról, ki ritka becsületességgel és ritka lelkiismeretességgel megáldatva nekünk mint építető egyháznak minden tekintetben hasznunkra s javunkra törekedett. — Ez építésnél ő nem nyert, mert nem is nyerhetett sok anyagi jutalmat. — Kerülvén az összes építkezés ő általa végzett része kerek 20,000 fribba, de egyet megnyert, egyház községünk meleg szeretetét, közbeesülését.

Es most berekeszhetném, de nem rekeszhetem be mig Révész Bálint püspökömnek, Szabó János esperesemnek, Szász Károly, Szász Domokos, Kun Bertalan jelenleg élő püspököknek meleg köszönetem ki ne fejezem s b. Török Pál és Nagy Péter püspökök emlékeik pedig hálás kegyelettel ne adozzam mint olyanoknak, kiknek első sorban és mindenek felett köszönhetem, hogy állanak e falak és úgy állanak mint állanak. . . Mert a most említett kegyes ajánlása folytán mentem én egyháztól egyházra közel 200 helyre, az ő szíves kérésökre nyitott nekem tágas kapu és hasznos a munkálkodásra, az ő érdekünkben tett kérésökre nyiták meg a szívek s eredményezték azt, hogy a mi építkezésünk e tíz év alatt 23,000 frt gyűljön.

Köszönet az adakozóknak s áldás rajtuk. Istennek pedig hála, hála, örök hála!

A polgári iskola.

II.

A szülők legszentebb kötelessége: mindent megtenni, mivel gyermekök boldogításához járulhatnak.

Nem elegendő a gyermek számára anyagi eszközökről gondoskodni, hogy legyen majdan miből élnie; becsesebb ajándékkal kell őt az életbe küldeni; oly ajándékkal, mely az élet ezer meg ezer küzdelmei közepette is megmarad, mely fentart és báhová is vet a sors hulláma, biztosítja a megélhetést, az emberi módon való megélhetést. E kincs a jó nevelés, a szív és ész műveltsége, a

nemes érzelmek és hasznos ismereteknek gazdag tárháza, melyet a jó iskoláztatás nyújt.

Jó iskoláztatás czéljából a szülők kötelessége, gyermekeiket jó iskolákba adni. Miután pedig a mai kor azt követeli, hogy minden ember toglalkozásában derékül legyen kiképezve, alaposan ismerje az egész tért, melyen működnie kell és munkájában virtuozitásra tegyen szert, ezt pedig csak úgy érheti el, ha minél előbb és minél alaposabban lesz ez irányban tanítva, nevelve, előkészítve: a szülő jól teszi, ha gyermekét oly iskolába adja, hol leendő foglalkozásához legjobban lesz előkészítve.

Iskolák tekintetében városunk polgárának eddig nem volt mit „választaniok”. Legfőlebb semmiféle iskoláztatás és a gymnasium közt eshetett meg a választás. Ma, hogy a polgári iskola életbe lépett, sok atya helyzete hasonló ahhoz, mint Herkulesé volt a váló-úton. Jobbra, vagy balra? A választás csakugyan nehéz és jóakaró baráti tanács nagyon kívánatos.

Kötelességünkhez hiven foglalkozunk tehát e kérdéssel.

Ha a gyermek az elemi iskola IV-ik osztályát elvégezte, a szülő jól teszi, ha számot vet gyermeke képességeivel, tehetségeivel, saját maga vagyoni állapotával, esetleg összeköttetéseivel és a tanító ide vágó tanácsát meghallgatva dönt a felett, vajon gyermekét földműves, kézműiparos, gyáriparos, kereskedelmi, tisztviselői vagy a tudományos pályára öhajtsa-e adni. Ha a gyermek kiváló szellemi képességekkel bír s a megkivánt anyagi eszközök fölött rendelkezünk és így tudósi, tanári, papi, ügyvédi, orvosi stb. pályára lép, okvetlenül a gymnasiumot kell választanunk. — Amde a mérnöki, kézműipari, gyáripari, kereskedelmi stb. efféle pályára lépők valóságos vétkeket követnek el, ha gymnasiumban töltik a drága időt oly dolgok tanulásával, melyeknek pályájukon akár közvetlenül, akár közvetve vagy abszolút semmi, vagy csak csekély hasznát veendik. Ezen pályára lépők előkészítő iskolája a reáliskola, különféle műszaki tanintézetek, ipar, kereskedelmi stb. iskolák, mindezek híjában pedig a polgári iskola a gymnasiumnál megfelelőbb, tehát inkább választandó.

A polgári iskola tulajdonképen a leendő földművelésnek, kis iparosnak, kereskedőnek szánt iskola. Az 1868: XXXVIII. t. cz. a polgári iskolával oly tanintézetet öhajtott teremteni, melyben a tanuló, mielőtt kereskedői vagy iparos tanoncznak szegődnek, mindenoldali kiképzést nyerjen és mint értelmes, képzett fiu lépjen üzletbe vagy műhelybe. Ily fiu 2-3 évi inaszkodás alatt alaposan megtanulja szakmáját és 17-18 éves korában mint intelligens, értelmes, képzett ifju lép az életbe és válik egykor derék polgárrá.

Ez iskoláról a ministeri tanterv ezeket mondja:

A polgári iskola négy első osztályából átléphet a tanuló a középtanoda megfelelő osztályába. A középtanodába átlépő polgári iskolai tanuló

a) ha gymnasiumba kívánja magát felvétetni, köteles a latin nyelvből az illető osztályban megkivántató jártasságát vizsgálat útján bizonyítani,

b) ha reáliskolába lép, köteles a francia nyelvből megfelelő jártasságáról tanúságot tenni.

A polgári iskola negyedik osztályába átlépő tanuló, ha a polgári iskola mellé ipartanmühely van állítva, beléphet abba, és az ott felvett iparágat az iskola 4., 5. és 6. osztályában kiszabott tantárgyak tanulása mellett megtanulhatja annyira, hogy onnan a polg. iskola hatodik osztálya bevégeztével, mint iparossegéd léphet át az illető iparos műhelybe.

A polgári iskola negyedik osztályát bevégezett tanuló, ha szakiskolákba akar át menni, átléphet: a tanítóképezdebe, a kereskedelmi iskolába, a közép ipartanodába, az országos mintarajztanodába stb.

A polgári iskola hat osztályát bevégezett

tanuló előtt pedig következő utak állanak nyitva:

Jelentkezhetik közs. jegyzői vizsgálatra, alkalmazhatja magát állami hivatalokra, vasuti gyakornokságra, a nem kincstárilag kezelt postai, távirtdai kezelő szolgálatra, számtisztai hivatalokra, a ministeriumoknál, vámi, pénzügyőri, fogyasztási adói, pénz és adóörsegi, dohánybeváltási, gyártási és eladási, lotto, bélyegző- és sóhivataloknál, a megyéknél segéd- és kezelői állomásokra, ipari, kereskedelmi, biztosító társulatoknál, pénztintézeteknél stb.

Ha a 6. osztály bevégezése után még tovább is tanulni akar, átléphet a gazdasági, erdészeti, állatorvosi középintézetekbe.

Szóval a polgári iskola, a mellett, hogy minden vele egyrangú iskolát helyettesít, főleg az életre készít elő, míg a gymnasium vagy reáliskola e fokon csak magasabb iskolákra egyengeti az utat. És joggal mondja Rudolph Ernő német paedagogus:

Hogy egy jó polgári iskola a kézművesnek, művezetőnek, műiparosnak, mechanikusnak, kis-kereskedőnek stb.-nek sokkal jobb előképzést nyújt mint a gymnasium vagy reáliskola, az nagyon világos. Egy tanfolyam ismert, határozott célokkal az ember általános műveltségére mindenestre jótékonyabb hatása, mint magasabb célokat szolgáló tanintézet szabványainak töredéke. Egy ily befejezett műveltség különösen a középosztálynak, annak, mely a nemzeti munka mechanikus részének vezetése és gondozására van hivatva — a legmegfelelőbb.

Meg vagyunk róla győződve, hogy ily intézet városunkban is virágozni fog.

Gockler L.

HIREK.

A temesvári királyi utótagát alkalmából Rónay Jenő, vármegyénk alispánja felhívást intézett Torontálvármegye törvényhatósági bizottságának tagjaihoz, hogy a megyei közgyűlés által kiküldött küldöttséghez csatlakozzanak. E küldöttség vezetője Herteleny József, Torontálvármegye főispánja leendő. Az esetben, ha ő Felsőre csak Temesvár városának és Temesmegyének küldöttségeit fogadná, akkor Torontálvármegye küldöttsége a gazdasági egyesület pavillonjánál foglal állást, s ott fogja hódolatát kifejezni, és az ünnepély fényét emelni.

Az ünnepelő Beeskerek. Fennen lengő lobogók nem hirdetik, faklyászene nem harsogja, és azért mégis mindnyájan tudjuk, érezzük, látjuk, hogy ünnepelünk, s ünnepre készül az egész város. A kiknek szive a legbüszkébben dobog, a kik az ünnepek örömeiből a legnagyobb részt vindikálják maguknak, azok a mi ev. ref. testvéreink. Oszatlanul és egészen az övék ezek a napok, melyek az ő kis, de küzdelmes történetükben korszakot jelölnek. Az ő fáradhatlan, buzgó, kitartó munkásságuk nyeri el ma a koronát, az ő istenbe vetett forró hitük és szeretetük ölt ma testet, a mikor az egyszerűségében annyira bájos templomukat felszentelik. Mi csak velük örvendünk, hogy ezzel is fokozzuk örömeiket, s az elismerés és tisztelet adóját rójuk le irántuk, mert tudjuk jól, hogy arra mennyire rászolgáltak, s azt mennyire kiérdemlik.

Az ünnepély programját a következőkben közölhetjük: 1. Augusztus hó 29-én este 6 órakor Főtiszt és Mélt. Szász Károly püspök ur s a vendégek fogadása a N. Kikinda — N. Beeskereki vasuti indóházánál a világi hatóság, a templom előtt pedig az egyházi előjárók által. — 2. Augusztus hó 29-én este 8 órakor ismerkedési estély a „Korona” szállodában — 3. Aug. hó 30-án d. e. 9 és fél órakor a zárkó elhelyezése. — 4. Augusztus hó 30-án d. e. 10 órakor

a templom ünnepélyes felszentelése Szász Károly püspök, Szabó János esperes és más lelkészek közreműködése mellett. — 5. Augusztus hó 30-án d. u. 2 és fél órakor ünnepélyes bankett a casinó termeiben. — Egy teríték 3 frt. — 6. Augusztus hó 30-án d. u. 5 órakor isteni tisztelet az új templomban. Prédikál Kecskeméti Ferencz békési lelkész. — 7. Augusztus hó 30-án este 8 órakor hangverseny, mely után tombolával egybekötött táncvigalom következik. — 8. Augusztus hó 31-én 9 órakor reggeli istentisztelet a gyűlés tagjai és mások jelenlétében. — 9. Augusztus hó 31-én d. e. 9 és fél órakor az egyházmegyei gyűlés megnyitása a megyeház nagytermében. — 10. Augusztus hó 31-én és szeptember hó 1-én a gyűlés folytatása a templomban és d. u. 2 órakor közebed a casinóban. — Egy teríték 1 frt 50 kr.

*

A felszentelési szertartást végző Szász Károly püspök szombaton esti hat órakor, a rendes személyvonattal érkezik városunkba. Fogadására az indóházban megjelölnék: az ev. ref. egyházközség kiküldött képviselői, a róm. kath. egyházközség képviselői, továbbá Torontálvármegye képviselői. Rónay Jenő, kir. tanácsos vezetése alatt, ezenkívül Nagy-Beeskereki város stb. kiküldöttel. Megérkezése alkalmával a város összes harangjai megkondulnak. A püspök Szalay József lelkész vendége leendő.

*

Az érkező vendégek közül felemlítjük még a következőket: Szél Ákos, orsz. képviselő, Hajnal István, m. főorvos, Varga Nagy István, törv. bíró, Nagy György, kir. tanácsos, Tomka Károly, dr. Király Pál, ügyvéd, valamint a szomszédos városok és községek lelkészei csaknem teljes számban.

Változások a helybeli főgymnasiumnál. Merényi Lajos helyb. ének- és hittanár Nagy-Beeskerekről Trecsénbe, Ernyei István Kolozsvárról N. Beeskerekre helyeztetett át.

*

Szent-István napja, eme országos ünnep, mind levelezőnk írja, méltóképen lett megünnepelve Tomasovác intelligens közönsége részéről is. A fennevezett napon tarack lövések jelezték már mintegy a nap jelentőségét. Délelőtt 10 órakor kivonult az önkéntes-tüzoltóság Enyedy József főparancsnok, nemkülönben Illits Leontin a község derék jegyzője mint nevezett egyesület elnöke, vezetése mellett: s a község házárol teljes díszben indult a szentegyházba, hogy az ünnepi Istentiszteleten részt vegyen, — a szertartást Tyuresin Péter cz. esperes és Sztankovits János lelkészek végezték, s a szertartás alatt az ottani dalárda énekelt. Mindenek pedig annál is inkább fontossággal bírnak, mivel e kiválóan magyar jellegű országos ünnep jelentőségét Tomasovác községét lakó és különféle nyelvet beszélő lakossága, méltóan átérezte.

*

A vörös kereszt egyesület részére vármegyénk alispánja, Rónay Jenő, kir. tanácsos ur a megye nevében 500 frtot küldött az egyesület czéljának előmozdítására, a miért Csekonics Endre gróf elnök az egyesület meleg köszönetét tolmácsolta. Perjámoson megalkult a vörös kereszt fiók-egylete Gyertyánffy Dénes főszolgabíró közbenjárásával 49 taggal; elnökké Morgenbesser Jánosné, alelnökké Tkész János, jegyzővé Gotter Aurél és pénztárnokká Reinlein József választattak meg.

*

Váltóhamisító herceg. Nagy-Kikindáról szenzációs eset hírét vesszük. De Sorgo herceg mokriai községbirót huszonöt ezer forintos váltóhamisítás miatt latartóztatta a nagykikindai törvényszék. De Sorgo tavaly egy dalmáciai hercegséget örökölt s akkor felvette a hercegi czímet. Azóta nagy labon élt kevés vagyonából és hogy uri passzióinak eleget tudjon tenni, végre váltóhamisítással szerzett pénzt. A fővárosi lapok, melyek

elfogatásáról írják, De Sorgot úgy tüntetik föl, mintha Torontálmegyében befolyásos népszerű egyén lett volna. — Ezen t. vedést kiigazítandó kötelességünk a n. é. közönség tudomására hozni, hogy De Sorgo Antal nem volt soha egyéb mint kezdetben Mokrin község bírja később pedig fölfüggesztett eljáró. — Népszerű pedig tudtukkal soha sem volt.

30 év óta fenálló leánynevelő és tanintézet Verseczen. „Mayering Emma nyilvánossági joggal felruházott négy elemi és négy polgári osztálylyal bíró leánynevelő- és tanintézete, előnyös helyen kintülő levegő és ivóvízzel tizenhat tan-, ebédlő-, háló-, zongora- és társalgóteremmel és 30 benlakó növendékre berendezve. A növendékek az igazgató és három benlakó tanító felügyelete alatt vannak, a polgári osztályok a helybeli fő-reáliskola tanárai által oktattnak. Bejelentéseket elfogad az igazgatótulajdonos.

Iskolai értesítés. A nagybecskereki m. kir. állami polgári iskolánál a beiratások folyó évi szeptember hó 1-6-ig bezárólag dél előtt 8-12 óráig a róm. kath. templom mellett levő volt iskolai helyiségben tartanak meg. — A tandíj a polgári iskolánál évi 5 frt, ezenfelül beiratási díj fejében 50 kr. és az értesítőkre 50 kr. fizetendő. — A tandíj fizetés alól szegény tanulók felmentetnek az előmutatandó szegénységi bizonyítvány alapján. — A polgári iskola I. osztályába csak oly tanulók vétetnek fel, kik az elemi iskola IV. osztályát sikerrel bevégezték s ezt bizonyítvánnyal kimutatni képesek.

Iskolai értesítés. A helybeli községi népi- és kereskedelmi iskolában a beiratások a községi népiskola épület I. emeletén levő igazgatói irodában, iskolaszéki határozat folytán a következő napokon eszközöltenek és pedig: I. A népiskolában szept. 1., 2. és 3-án délelőtt 8-12-ig s délután 3-5-ig. Tandíj 2 frt., beiratási díj 45 kr. A szegénységi bizonyítvánnyal ellátott tanulók a tandíj fizetés alól fölmentetnek. Az előadás szombaton 5-én kezdődik. — II. Az alsófokú ipariskolában: szept. 8., 13-án d. e. 10-12-ig d. u. 3-5-ig és 14-én este 5-7-ig. Tandíj 1 frt 50 kr. Az előadás szept. 15-én kezdődik. III. Az alsófokú kereskedelmi iskolában: szept. 8. és 13-án d. e. 10-12-ig d. u. 3-5-ig és 14-én este 5-7-ig. Tandíj 6 frt mely félévkenként előre fizetendő. Az előadás szept. 15-én kezdődik. — Felhívatnak ennél fogva a szülők, gyámok, iparosok és kereskedők, hogy 6-12 éves gyermekeiket a mindennapi, — a 13-15 éveseket az ismétlő (vasárnapi); tanonczakat az ipar-, illetve a kereskedelmi iskolába beiratni a fent kitett határidőben el nem mulaszták, mert a később jelentkezők a törvény értelmében büntetetté fognak. — Az igazgatóság.

Törvénytörvényes csarnok.

A nbecskereki kir. törvénytörvényes végtagyaltásának sorrendje. Augusztus hó 31-én: Lázity Szima és társai személyes szabadság megsértése. — Tuczity Jóna, szándékos emberölés.

Szeptember hó 5-én: Szantovác-Bogity Misa, súlyos testi sértés. — Schäffer Mihály, okirat-hamisítás. — Gyukits Gyóka, lopás.

Szerkesztőségi üzenet.

H-nak helyben. Névtelenül beküldött közleményekre nem reflectálhatunk. Még a legtitkosabb drámáiróknak is meg kell magukat nevezniök a szerkesztőségben, habár drámáikat névtelenül is óhajtják a nyilvánosságra hozni.

GAZDASÁG.

A temesvári 1891. évi delmagyarországi ipar- és mezőgazdasági kiállítás

bíráló bizottsága tagjainak névjegyzékét kivonatban alábbiakban közöljük:

I. CSOPORT.

A) Mezőgazdaság.

Választott tagok: gróf Csekonics Endre, Zombolya, — báró Nikolics Feodor, Rudua, gróf Karácsonyi Jenő, Bánlak, — báró Ambrózy Béla, T. Gyarmatha, — Csávossy Ignác, Csávós, — Gyertyánffy János, Gyér, — Pap Simon, Elemér, — Vásárhelyi László, Arad.

Kinevezett tagok: Bartók Géza, Nagy Kikinda, — Görgey Gyula, N Remete, — Junga Lajos, Ság, — Bauer Ferencz, Fehértemplom, — Gémesi Károly, Nagy-Zsám, — Rosa József, Török-Szákos, — Faragó István, Kalósa, — Griesbach Ede, Bálinez.

B) Kertészet, gyümölcs- és szőlőművelés.

Választottak: báró Ambrózy Béla, Tem. Gyarmatha, — Gillemot Vilmos, Budapest, — Goldinszky Vince, Zombolya, — Blaha Ferencz, Bánlak.

Kinevezettek: Fekete József, Budapest, — Tarczay István, Petrovostető, — Vilsmair Antal, Temesvár, — Feszler Ferencz, Temesvár.

C) Állattenyésztés.

Választottak: Rónay Ernő, Kis-Zombor, — ifj. Daniel Pál, Pusztaléc, — Jakabffy Imre, Lugos, — Litsék Béla, Lugos, — Schwarze Eberhard, N. Szt. Miklós, — Nagy György, Temesvár, — Jeszenszky Béla, Temesvár, — báró Ambrózy Gyula, Tem. Remete.

Kinevezettek: Lammer Vilmos, Csákova, — Mokry István, Temesvár, — Nagy Lajos, Temesvár, — Spitzer Jakab, Temesvár, — Herczog Hugó, N. Szt. Miklós, — Baar József, Zombolya, — Gluzek Gyula, Mezőhegyes, — Dedinszky István, Makó.

Továbbá a megyénket érdeklő csoportok közül alábbi bizottságokat mutatjuk be:

A) Liszt csoportjában:

Választottak: Jaentsch Gusztáv, Temesvár, — Klein Salamon, Temesvár, — Sigmund Sándor, Temesvár, — Meiszner György, Temesvár.

Kinevezettek: Heim Mór, N. Kikinda, — Kühn malomigazgató, Szeged, — Tenner A, Arad, — Auszterlitz, gőzmalom-igazgató, Zombolya.

B) Ripar.

Választottak: Hinterseer Ulrik, Temesvár, — Elter Ottó, Temesvár, — Atkary Adolf, Temesvár, — Reitter János, N. Kikinda.

Kinevezettek: Machlup H., Budapest, — Margulies E., Budapest, — Markó József, Rozsnyó, — Wolfner Gyula, Budapest.

C) Nyerges és szijgyártó ipar.

Választottak: Zaitsek Károly, Temesvár, — Okolicsányi Károly, Temesvár, — Dulz Antal, Budapest, — Radványi Jenő, Mely-Nádas.

Kinevezettek: Bonts, nyerges, Arad, — Ludwig Mihály, Temesvár, — Klein Gerson, Temesvár, — Reitter János, N. Kikinda.

D) Szabó- és szücsipar.

Választottak: Habekost Rezső, Temesvár, — Jachan Ignác, Temesvár, — Moran Miksa, Temesvár, — Sinkovics György, Temesvár.

Kinevezettek: Zsifkovits István, Temesvár, — Klein Lipót, Temesvár, Schiró Ferencz, Temesvár, — Geml József, Zombolya.

Asztalos, butor, kárpitos-, díszítő-, szobafestő-, mázoló- és aranyozó-ipar.

Választottak: Kramer Samu, Budapest, — Varga József, Arad, — Thék Endre, Budapest, — Gungl Márton, Temesvár, — Fischer Jakab, Temesvár.

Kinevezettek: Elstner István, Temesvár, — Gaupp Ferencz, Temesvár, — Rumbold J., Budapest, — Hettyey Kálmán, Zombolya, — Steinbach Sándor, Budapest. — S a kocsigyártó iparnál N. Beeskerekéről: Helmbold Károly.

KÜLÖNFÉLÉK.

A limburgi sajt. A limburgi sajtot, melyet sokan nagyon szeretnek, sokan meg erős szaga miatt mellőznek, a következő módon lehet könnyen, házilag előállítani. Vegyünk vagy egészen friss teljes tejet, vagy pedig lefőzöttet, mely 12 óráig állt s melegítsük meg a frissen fejt tejjel melegen megfelelően s ojtjuk be. A beoított tejet 1-1½ óráig állni hagyjuk, azután a sajtot gondosan kiszedjük belőle, négyszögletű, mintegy 50 cm. magas és 450 négyzetüvely fenéktelületű faból való formákba, melyeknek oldalain és fenekén lyukak vannak a savó lefolyására. A sajt 24 óra alatt nyomás nélkül is 6-10 cm. vastagságra sűrűsödik. A még puha sajt-téglákat kivesszük, faállványokra széles oldalukkal lefelé fordítva sűrűn egymás mellé szalmára rakjuk és néhány napig ugyanazon a módon egyik rekeszből a másikba helyezük át és megfordítjuk, hogy jobban megszikkadjon, megkeményedjék s szabályos négyszögű alakot kapjon; 4-5 nap múlva a sajt-téglákat közönséges állványokon keskenyebb oldalukra állítjuk. Nyolcz nap múlva megszózzuk, egymásra rakjuk s minden réteg közé sót hintünk, hagyjuk mindaddig, míg a só jól át nem járja, ekkor ismét visszarakjuk az állványokra a szalmára, a hol gyakran megfordítjuk, hogy megszikkadjanak. Ha két három hét múlva nagyon szárazoknak látszanak a sajt-téglák, sósvízzel mossuk meg. Végül ládába vagy kosarakba csomagoljuk, de időnkint kivesszük és sósvízzel megdöngöljük. Nehány hónap múlva érett vagy legalább ehető az így csinált sajt.

A burgonya megóvása a rothadástól. Sokan azt tapasztalták, hogy olyan burgonya, melyet a burgonya-betegség fellépésekor szedtek, de aztán a kamrába raktak ott szalmával, zsákokkal vagy más efféle takaróval betakarítottak, legnagyobb részben egészségesek maradtak, sőt hogy a megtámadt burgonya rothadt részei is megszáradnak s a további rothadás megszűnt. Ily módon beteg burgonyákat is el lehetett tartani tavaszig, a mikor az állatok minden baj nélkül megehetik, sőt ültetésre is használtak már ilyen burgonyát, ha szemei még egészségesek voltak s a rothadt részeket kivágták. E tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a burgonya rothadásának legjobb és legbiztosabb ellenszere az, ha a levegőt elzárjuk tőle.

A különböző szalma takarmányértéke. A különböző szalma-fajoknak különböző tápértékük van, a mely az egyik állatnál jobban, a másiknál kevésbé érvényesül. A tavaszi gabonafélék szalmájának általában nagyobb tápértékük van, mind az őszi rosznak és buzának. A tavasziak szalmája puhább, különösen az árpáé, a mely azonban a nedvességet is legkönnyebben fölveszi, azért könnyen rothad. A zab-szalmának sajtyszerű keserű kivonati anyaga van, melynél fogva minden állat szereti, de főképp lovakat és juhokat etetnek vele: a szarvasmarha számára azonban a jó árpaszalma határozottan jobb a zabszalmánál; tejelválasztásra igen jó hatása van, csak hogy ha a tehének vagy juhok nagyon sok árpaszalmát kapnak, kesernyés tejet adnak. A lovak pedig, ha egyuttal szénát is nem kapnak, gyakran kólikában szenvednek tőle. Az őszi buza és rosz szalmája is nehezen emésződik, a rozsszalmája különben a legkeményebb is, de azért elég jó lótakarmány, mely az emésztést csak előmozdítja. Ettől azonban óvakodni kell, hogy ha egy ideig zap szalmával etettük a lovakat, ezt egyszerre mellőzzük és rozsszalmát kezdünk etetni, mert kólikát kapnak tőle a lovak.

Parkszerü gyümölcsösök. A közönség egészen hozzá szokott ahhoz, hogy nagyobb parkokban csak díszfáknak és díszcserjének szabad lenni. A gyümölcsfák a parkokból egészen ki vannak zárva. Nagybirtokosoknál ez nem épen nagy baj, mert ezek gyümölcsösnek más helyet jelölhetnek ki, de a kisebb birtokosoknál a szorosán vett díszkerteket parcelláknak lehet nevezni. Igen helyes tehát azoknak a kertészeknek a nézetük, a kik ilyen kisebb birtokokon a szépet a hasznossal igyekeznek összekötni s a kisebb díszkerteket (falusi házak és nyári lakok körül) nem terméketlen díszfákkal és díszcserjékkel, hanem gyümölcsfákkal és bogycsü cserjékkel, ültetik be. Minthogy a gyümölcsfák metszése ma nap már annyira kivan fejlődve, hogy különböző metszéssel a legkülönbözőbb alakú gyümölcsfákat lehet nevelni, a munka nagyon meg van könnyítve, mert a kertész olyan gyümölcsfákat nevelhet, melyek pompás alakjukkal imponálnak, s a mellett szép és jó gyümölcsökkel használhatók is. Díszcserjék helyett szépen nevelt bogycsü cserjéket (málna, ribizke, kösz méte) alkalmazhatók. Lugásokat cseresnyefákban lehet nevelni. Ilyen kertek berendezését kivált azoknak lehet ajánlani. Akik nagyobb városok közelében nyaralókat építenek magoknak. A ki kertjét ilyenre alakítja át, vagy új kertjét így rendezi be, nem bánja meg, az ilyen kert mindenestre több élvezetet nyújt, mint a közönséges díszkert, melyben gyümölcs nem terem. Mily pompás látvány májusban a virágzó fák, a közönséges díszfák azt a pompát soha sem pótolhatják. Azután következik a szamóca és a többi gyümölcs érése egymás után. Egy kis kert is adhat gyümölcsöt, hogy saját szükségletünket bőven elláthatjuk vele.

Tartós gyógyyszer. Fájdalmas eszűnél a derék, testrészek és a forgó köszvényes bántalmánál a „Moll-féle francia borszesz és só“-val való bedörzsölés kiválóan használható. Egy üveg ára 90 kr. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész és cs. és kir. udv. szállító által Bécs I., Tuchlauben 9. Vidéki gyógyszerárakban és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle kérendő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

Felelős szerkesztő: Lauka Gusztáv.
Főmunkatárs: Kp. Kovács László.

Hirdetések.

6650. szám. kig. 1891. (340-31)

Pályázati hirdetmény.

Basahid községben megüresedett jegyzői állás betöltése céljából a választás folyó évi szeptember hó 28-án d. e. 10 órakor Basahid község-házánál meg fog tartatni.

Ezen állással 600 frt évi fizetés, szabad lakás házkerttel és a községi szabályrendeletben megállapított magánmunkálati díjak élvezete van összekötve.

Felhívtnak mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtnak, hogy az 1883. évi I. t. cz. értelmében felszerelt kérvényeiket a választást megelőző napig ezen szolgabírósnál nyujtsák be.

Nagy-Kikindán 1891 augusztus 27-én

Bakalovich Ágost, főszolgabíró.

507. sz. B. v. k. 1891. (337-1.1)

Árverési hirdetmény.

A tek. nagybecskereki kir. járásbírósnak 1891. évi augusztus hó 10-én 7504. sz. alatt kelt végzése folytán ezennel közhírré tétetik, miszerint az Eisler Zsigmond csőd-tömegehez tartozó, rőföskereskedői árukból álló, 1208 frtra becsült ingóknak Mariánovich János tömegmondnok közbejöttével helyben a városháza előtt készpénzfizetése mellett leendő eladatása 1891. évi augusztus hó 31-ik napjának délelőtti 8 órára tüzetett ki.

N.-Beeskereken, 1891 augusztus 1-én.

Risztó Péter, kir. bir. vhajtó.

6664. sz. 1891.

(334-1.1)

Árverési hirdetmény.

A nagybecskereki kir. tvszék mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy Keller Eliz nkikindai lakos vhajtónak Tretta Anta melencei lakos vhajtást szenvedő elleni 147 frt 31 kr. tökekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nbeeskereki kir. törvszék kerületében levő, Melence községi 182. sz. tjkvben A. I. 2-5. sor 3122., 4046., 5861. és 7350. hr. sz. 4 hold 1599 □ ölnyi kül sőség felerésze 662 frt kikiáltási árban és az ugyanott A. + 1. sor 7863. hr. sz. 720. □ ölnyi szőlő felerésze 200 frt kikiáltási árban 1891. évi szeptember hó 19 ik napján délelőtti 10 órakor Melence község-házánál megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni.

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígéretet senki sem tenne, az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alul is el lesz adandó.

2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10 százalékát vagyis 66 frt 20 kr., 920 frtot készpénzben vagy az 1881. LX. tez. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított s az 1881. nov. 1-én 3333. sz. alatt kelt m. kir. igazságügyi ministeri rendelet A. 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. évi LX. tez. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított előismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatali órák alatt ezen kir. tszék tlkvi irattárában és a Melence községi előjáróságánál megtekinthetők.

Kelt Nagy-Beeskereken a kir. tszék mint tlkvi hatóságnál 1891. évi május hó 24-én. — Kiss Sándor, egyes bíró.

3386. ki. 1891.

(331-3.2)

Pályázati hirdetmény.

Torontálmegye tekintetes alispáni hivatala f. évi július hó 20-án 24.841. szám a. kelt jogerős határozatával az ő teleki körjegyzőnek ezen hivataláról való lemondását elfogadván, az ekép megürült körjegyzői állásnak választás után leendő betöltésére pályázat nyitattik.

A választás Ö-telek község-házánál folyó évi szeptember hó 17-én d. e. 10 órakor fog megejteni.

Ezen állással 500 frt készpénz fizetés, 50 frt uti és 70 frt irodai átalány, 60 frt 50 kr. fa, szalma és világítási járandóság, szabad lakás és kert hasznélvezete s végre a magánmunkálatokért járuló szabályrendeletileg megállapított díjak vannak összekötve.

Megjegyeztetik továbbá, hogy a volt kör-

jegyző által a csatád-párdányi kincstári uradalomtól eddig természetben hasznélvezett 20 hold szántóföldnek további élvezete a tek. temesvári m. kir. jószágigazgatóságnak f. évi július hó 16-án 11.300. sz. a. kelt intézkedésével elvonatott, mert az nem képezett a körjegyzői fizetéssel egybekapcsolt illetményt, hanem a volt körjegyzőnek személyéhez kötött földesuri kegyadomány volt, s e szerint a jövődöbeli körjegyzői fizetésnek kiegészítő részét nem képezi.

Felhívtnak tehát mindazok, a kik eme körjegyzői állásért pályázni óhajtnak, miszerint az 1883. évi I. t. cz. értelmében kellőleg felszerelt folyamodvényaikat a választást megelőző nap déli 12 óráig alólirt főszolgabírói hivatalnál annál inkább benyujtsák, mert később érkezett kérvények tekintetbe vétetni nem fognak.

Párdány, 1891. évi augusztus hó 21-én.

Torontálmegye párdányi járási főszolgabírói hivatala.

6090. sz. kig. 1891.

(324-3.2)

Pályázati hirdetmény.

Torontálmegye török-kanizsai járásba kebeleztet Oroszlámos község központtal ujonnan szervezett körorvosi állásra, mely körhöz Egyházaskér, Majdán, Rábé és Kis-Sziget községek tartoznak s mely állással 600 frt évi fizetés s az egyes községek szabályrendeleteiben megállapított látogatási díjak vannak egybekötve, ezennel pályázat nyitattik.

A megválasztandó körorvos a községeket az azok által előállítandó fuvar igénybevételével hivatalból hetenként egyszer tartozik meglátogatni s a közegészségügyi törvényben előirt teendőket végezni; Oroszlámos községben gyakorolja megfelelő és szabályrendeletileg megállapított díjazás mellett a halottkémlelt és a husvizsgálatot.

Felhívtnak a pályázni szándékozók, miszerint orvostudói oklevelükkel és eddigi működésüket tanúsító bizonyítványukkal felszerelt kérvényeiket f. évi szeptember hó 9-ig a török kanizsai járás szolgabírói hivatalához beküldjék.

A választás f. évi szeptember 10-én Oroszlámos község-házánál fog megtartatni. T. Kanizsán, 1891 augusztus 10-én.

Tallán Emil, főszolgabíró.

Gyógyszerész gyakornok kerestetik.

6 gymnásiumi osztályt végzett, jó magaviseletű, sz-rény ifjú bővebb felvilágosítás végett forduljon Rziha Károly gyógyszerészhez. Zsom-bolyán.

(328-3.2)

Van szerencsém a t. cz. közönség b. tudomására hozni, hogy a

Magyar-Franczia biztosító részvény-társaság

igazgatósága által a

nagybecskereki főügynöksége

reám ruházta, annak vezetését átvállaltam és ennélfogva minden ezen társaság által mivelé biztosítási ágazatra vonatkozó ajánlatokat elfogadok és leggyorsabban elintéztetek.

A „Magyar-Franczia“ a solid versenyzést tüzven ki célul azon kellemes helyzetben vagyok, hogy előnyös feltételek, jutányos díjtételek által a t. biztosító közönség minden követelményének megfelelhettek.

Midőn még arra kérem a t. feleket, hogy a díjfizetéseket nálam teljesítse és b. bizalmával előforduló esetekben megtisztelni sziveskedjék

teljes tisztelettel

Schön J. B.,

a Magyar-Franczia biztosító-társaság n.-becskereki főügynöke.

Főügynökségi iroda: Temesvárupteza, Steiner-féle ház.

28372. sz. 1891.

(325-22)

Pályázati hirdetés.

Torontálvármegye területén a nagy szentmiklósi, zombolyai, török beesei, antalfalvi és bánlaki megyei utbiztosi állások betöltendők, melyek egyenként 500 frt évi fizetéssel és minden kiépített km. után 3 frt 30 kr., valamint minden kiépítetlen km. után 1 frt 65 krnyi uti átalánnyal jávaldalmaztatnak.

Enek folytán az említett állomásokra pályázni kívánók felhivatnak, hogy írás- és nyelvismereteiket, szakképzettségüket, eddigi foglalkozásukat, valamint életkorukat és testalkatuk egészségés voltát igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat f. évi szeptember hó 10-éig Torontálvármegye alispánjánál mutassák be.

A végleges kinevezések egyik feltételét képezi az előírt képességi vizsgának egy év alatti letétele.

Azon tárgyak iránt, melyből ezen vizsga letéhető a Torontálvármegyei m. kir. államépítészeti hivatalnál tájékozás szereshető.

N.-Beeskerek, 1891 augusztus 12-én.

Rónay, kir. tanácsos, alispán.

Egy szorgalmas jegyzősegéd

ki a szerb nyelvet beszéli és a házközösségi ügyekről némi fogalommal bír 35 frt havi fizetés és némi mellékjövdelem biztosítása mellett azonnal felfogadtatik.

Okleveles jegyzők előnyben részesülnek. Kérvények Kubin községéhez intézendők.

Susich László,
I-ső jegyző.

(329-3.2)

Egyéves önkéntesek teljes felszereléseit

legelegánsabban és legizlésteljesebben elkészíti (319 3 2)

Grünbaum Vilmos

Nagy-Beeskereken, Hunyady-utca.

Herzl S.

Korona-szálloda.

Minden vásár- és ünnepnapon

Dreher-féle dupla márcziusi

barna (Bak) sör.

(321 4.2)

Rendkívül fontos találmány gyengeség ellen!

Férfiaaknak!

A cs. és kir. szab. Potentator-ral gyógyulhatnak férfiak rögtön, tartósan és utóbajok nélkül, még oly esetekben is, hol semmi sem használ; még több évi gyengült v. elvesztett erő is helyreállíthatik (külsőleg észrevehetően, garantizott ártalmatlan, izgalom nélküli, kellemes gyógymód). Híres tanárok elismerő nyilatkozatai, legmelegebb orvosi ajánlások és alaposan kivagyultak ezernyi hálairatai érdek nélkül tanácsolják a cs. és kir. szab. Potentator alkalmazását. Maradandó eredmény. A küldés és csomagolás díszertióval. Tartalom és származás felismerhetlen Dr. Altmann Károly. Wien, VII., Mariahilferstrasse Nr. 70 Felvilágosító rőpiratok kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. (255 13.9)

Árlejtési hirdetés.

Torontálvármegye alispáni hivatala f. évi augusztus hó 3-án 2740. 1891. sz. a. kelt rendelettel a bóka kanaki megyei uton az O Berzaván építendő fa-zsilippel egybekötött fa-átesez helyreállításának biztosítása végett árlejtést rendelt el, mely alulírt államépítészeti hivatal helyiségében 1891. évi szeptember hó 3-án délelőtti 10 órakor fog megtartatni.

Az arra engedélyezett költségösszeg 1552 frt 39 kr.

Válakozni szándékozók, azon értesítéssel hivatnak meg, miszerint ezen versenytárgyalásra zárt írásbeli ajánlataikat szabályszerűen készítve 50 kros bélyeggel, valamint 5 százalékos bántpénzzel ellátva (mely állhat készpénz vagy állampapirokból) az árlejtést megelőző nap azaz 1891 szeptember hó 2-án délelőtti 12 óráig ide nyujtsák be. E határidőn túl beérkező ajánlatok felbontatlanul fognak illetőknek visszaadni.

Az ajánlatban a fenti költségből teendő százalékos árelengedés számokkal és betűkkel világosan kiírandó.

Az ajánlatban határozottan kiteendő, hogy ajánlkozó az építéshelyi körülményeit az építési feltételeket és műszerelvényeket stb. teljesen ismeri és azoknak magát minden kifogás nélkül aláveti.

A végbeviendő munkálatok előméréte s költségvetése, általános és részletes építési

feltételek és a szerződés mintája az alulírt államépítészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban megtekinthetők. (323-3.2)

N.-Beeskerek, 1891 augusztus 9-én.

A torontálvármegyei m. kir. államépítészeti hivatal.

3664. sz. 1891.

(336-3.1)

Hirdetés.

A nagyméltóságú közmunka- és közlekedésügyi m. kir. ministerium f. é. augusztus hó 5-én 50068. II. sz. a. kelt magas rendeletével a felső-torontáli ármentesítő társulat által, töltés belebbezés céljából, Gyála község határában elfoglalt földterületekre nézve a kisajátítási eljárást elrendelvé, a tárgyalás f. évi szeptember hó 10-én délelőtti 9 órakor Gyála községében (község-házánál) fog megtartatni.

Felhivatnak tehát az érdekelt felek, hogy fenti időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottsága kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemi határoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási tervrajz és összeírás Gyála község-házánál 15 napi közzemlére kitétetek.

N.-Beeskerek, 1891 augusztus 23-án.

Főispán szabadságon:

Rónay s. k.,
kir. tanácsos, alispán.

! Pénz !

földekre és házakra a legolcsóbb kamatok mellett a legkisebb összegtől a legmagasabbig közvetítetik.

A visszafizetés tetszés és tehetőség szerint történhetik.

Pontos és gyors keresztülvezetés felett mindenki meggyőződve lehet és szolgál minden e szakmába vágó felvilágosítással bérmentve.

Együttal ajánlom magamat mindennemű állami és magánsorsjegyek, arany és ezüst pénzek, idegen bankjegyek méltányos bevásárlására és eladására, nemkülönbön mindennemű szelvények beváltására.

Igérvények minden húzásra. Részletlevelek valamennyi sorsjegyekről.

I. nagybeeskereki váltó- és bizományi üzlet

Kadetsburger L.

(6-30.19)

Tavaszi gyógyítás

Nyári gyógyítás

Őszi gyógyítás

Téli gyógyítás.

Legjobb bedörzsölő szer

köszvény csúsz

és minden meghűlési betegségek ellen.

Nagy-Beeskereken kapható Kellner József, Kovács Sándor és Moczkovcsák Dezső gyógysz. uraknál.

MOLL SEIDLITZ POR

Gyors gyógyhatás makacs gyomor- és altesthajok, gyomorgörcs, gyomorégés, nyálka, székrekedés, májbeteg, vértartás, aranyér és a legkülönbébb női betegségek. — Egy eredeti doboz használati utasítással 1 frt. — Raktárak az ország minden nevezetesebb gyógyszerertáiraiban. MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvét mellett. Két doboznál kevesebb nem küldetik. (8-48.32)

Élismérés MOLL A. urak Bécsben. Ülő foglalkozásomnál az ön Moll-féle Seidlitzporai igen jó hatást gyakorolnak; ismerem ezt egyszer s mindenkorra és szívvelyes „Isten fizesse meg”-et mondok érte; ezek a gyomorot jóvá és főt könnyűvé teszik. Tisztelettel Steinko P. J., lelkes Honnatschlagban.

Csak akkor valódi

ha minden dobozon a gyárna minden sas és MOLL A. sokszorosított czége látható.

MOLL FELE FRANCIA BORSZESZ ES SÓ

mindennemű testfájalmak és benulásnál; bürogratás alakjában minden sérelem és sebnél, dagasztások, gyuladásoknál. Belsőleg vízzel vegyítve hirtelen roszszület, hányás, kolika és hasmenésnél. — Egy üveg ára használati utasítással 90 kr. — Raktárak az ország minden nevezetes gyógyszerertár és anyagkereskedéseiben. — MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvéttel. — Két üvegnél kevesebb nem küldetik. Élismérés MOLL A. gyógyszerész urak Bécsben.

Kitűnő Moll-féle francia borszesz és sója vidékemen nagyszerűen működik. Küldjön nekem 50 üveggel, mivel az emberiség segítségére készletet óhajtok tartani magamnál. Mély tisztelettel Hornof, lelkes Micholupban.

Csak akkor valódi

ha minden üveg MOLL A. védjegyet és aláírását viseli.

Bedörzsölésül sikeres használat köszvény, csúsz, sebnél, dagasztások, gyuladásoknál. Belsőleg vízzel vegyítve hirtelen roszszület, hányás, kolika és hasmenésnél. — Egy üveg ára használati utasítással 90 kr. — Raktárak az ország minden nevezetes gyógyszerertár és anyagkereskedéseiben. — MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9. — Szétküldés naponta utánvéttel. — Két üvegnél kevesebb nem küldetik.

A
„Torontál”
kiadóhivatala.

A
„Grossbeeskereker
Wochenblatt”
kiadóhivatala.

Mindennemü
iskolakönyvek

és

iskolafelszerelések

kaphatók

Pleitz Fer. Pál

könyv-, mű-, zenemű- és papirkereskedésében

Nagy-Becskeken

Hunyady-utca 10. sz.

(338-1)

Nagy nyomtatványraktár.

